

ELS ARBRES DE CATALUNYA

Joc de cartes
per a identificar-los

manual d'instruccions

PRESENTACIÓ

A la nostra feina quotidiana tenim ocasió de comprovar les dificultats que representa per a grups de nens, mestres, educadors i aficionats la gran aventura de conèixer els arbres. Per això, a l'Escola de Natura del Corredor hem confeccionat aquest joc de cartes, i us convidem a posar-vos davant dels arbres sense que cap savi us els hagi de presentar. Tot jugant.

*Marc Isbert i Roca
Glòria Arribas i Muñoz
Joan Manuel Riera i Vidal
Alfons Raspall i Campabadal*

Escola de Natura del Corredor

Edició 1a.
Data de publicació 12-2-1990
D.L. B-8.306-90
Fotocomposició i impressió
Gràfiques Tria, S. A.
Pablo Picasso, 64 - 08304 Mataró
ELS ARBRES DE CATALUNYA
Joc de cartes per a identificar-los
© Autors:
Marc Isbert i Roca
Glòria Arribas i Muñoz
Joan Manuel Riera i Vidal
Alfons Raspall i Campabadal
Edita:
Escola de Natura del Corredor
Ca l'Àrenes
08319 Dosrius

INTRODUCCIÓ

Aquest joc permet identificar gairebé tots els arbres espontanis, o bé plantats en explotacions forestals, del Principat. A causa de la seva escassetat, no hi hem inclòs el Perelloner, el Llorer-cirer de Portugal, el Plàtan fals ni el Gatzerí. D'altra banda, hi hem posat l'Ailant, arbre que, si bé en origen és de jardí, s'ha adaptat molt bé i s'està escampant pel nostre país. La dificultat, o quasi impossibilitat, de diferenciar els roures mitjançant un únic caràcter inequívoc, ha fet que constin tan sols com una única carta «Roure». Si voleu conèixer les diferents espècies us podeu adreçar a la bibliografia que hem inclòs al final.

Entenem per arbre la planta amb tronc de fusta (de consistència llenyosa) que pot assolir més de quatre metres d'alçada. Generalment amb 1-5 tiges que neixen de la soca. Hi ha arbres que, sovint i per diferents motius, presenten aspecte d'arbust (baixos i amb molts brots per soca): arboç, ginebró, càdec, llentiscle, avellaner, garric, grèvol, boix, arç blanc, els salzes... Tots aquests són inclosos en el joc. No és un joc de competició. Al final, tots els participants guanyen si han seguit correctament el camí que van marcant les cartes.

ÚS DIDÀCTIC

Aquest joc de cartes està dissenyat per identificar arbres mitjançant el sistema de clau dicotòmica, d'una forma col·lectiva i lúdica. Permet rebaixar el nivell escolar a partir del qual es pot treballar la identificació per clau dicotòmica. També permet dur a terme aquesta identificació en el si d'un grup nombros de jugadors.

Cal la figura d'animador del joc. El seu paper és molt important per a l'èxit del joc, bàsicament en tres aspectes:

- Explicar als jugadors els conceptes de difícil comprensió a mesura que aquests es presenten. A les cartes especials hi ha aquests conceptes ben clarificats. L'animador del joc pot llegir aquestes explicacions en veu alta.
- Mantenir de forma correcta la mecànica del joc.
- Dinamitzar el joc:
  - agilitzant el pas d'un jugador a un altre;
  - promovent els comentaris dels participants;
  - centrant l'atenció dels participants en moments de dispersió.

L'ús escolar òptim del joc és a cicle superior. Amb una dinàmica d'animació correcta, es pot emprar també a cicle mitjà.

Respecte al nombre de jugadors, vegeu el quadre:

nombre de jugadors   nombre aproximat de
cartes per jugador

5	_____	29	} nombre òptim
10	_____	15	
20	_____	7	
30	_____	5	

MECÀNICA DEL JOC

Hi ha dos tipus de cartes. Totes, però, numerades. Unes amb text en forma de pregunta, i les altres, il·lustrades i amb el nom d'un arbre.

1. Es reparteixen totes les cartes entre els jugadors. No és imprescindible que tots en tinguin el mateix nombre, però és convenient que en tinguin una quantitat semblant d'il·lustrades.

2. Cada jugador ha de tenir a la vista totes les seves cartes, o bé conèixer els seus números. Això farà més fluid el joc. No importa que un jugador vegi les cartes dels altres.

3. Es posen a l'abast de tots els jugadors mostres de l'arbre que cal identificar. En cas d'escassetat de mostres, l'animador del joc es pot encarregar d'anar-les mostrant als jugadors. Ull a fer mal a l'arbre agafant massa mostres!

4. Comença el joc qui tingui la carta n 1. Com totes les que tenen text, planteja una pregunta amb dues solucions possibles, cadascuna de les quals es correspon amb un nú-

mero. El jugador ha de llegir amb veu ben clara i forta el text de la seva carta.

5. El col·lectiu observa la mostra de la planta a identificar, delibera i decideix quina de les dues és la resposta correcta. El jugador que tingui la carta amb el número que correspon a aquesta resposta, llegirà el seu text. Això es farà succesivament fins el moment que el número escollit correspondrà a una carta amb il·lustració. Al peu es troben els noms populars i científic de l'arbre. Al darrera hi ha breus explicacions sobre morfologia, ecologia, distribució i usos de l'arbre.

Si la identificació ha estat feta correctament, el nom i dibuix de la carta correspondran a l'arbre que volem conèixer.

Vegeu un exemple: Identificarem un pi pinyer.

Carta 1 — «És una palmera petita?»

SI 2

NO 3

Carta 3 — «El tronc té suro?»

SI 4

NO 5

Carta 5 — «La fulla és més curta de 6 mm?»

SI 6

NO 11

Carta 11 — «La fulla fa menys de 5 mm d'amplada?»

SI 12

NO 33

Carta 12 — «Les fulles estan unides de 2 en 2?»

SI 13

NO 24

Carta 13 — «L'arbre té forma de parasol?»

SI 14 PI PINYER

NO 15

ADVERTIMENTS

— Per tal de simplificar la identificació, només usem un caràcter en cada separació de la clau. Això comporta que a les espècies que presenten una gran variabilitat de formes s'hi pugui accedir per diferents vies.

— En cas de dubte a l'hora de decidir la resposta a una pregunta, cal rellegir-la fent una interpretació estricta del seu text.

— Quan un terme del text és de difícil comprensió per als jugadors, cal cercar el seu significat al dors de la carta.

BIBLIOGRAFIA

- BADIA, A., ESTRADA, R. i VILANOVA, I. «Els boscos de Catalunya» (2 vol.). Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col. «Cavall Bernat», n.º 11 i 12. Barcelona, 1983.
- FOLCH, R. «La vegetació dels Països Catalans». Ed. Ketres. Barcelona, 1986 (2.ª ed.).
- FOLCH, R., FRANQUESA, T. i CAMARASA, J.M. «Vegetació». Enciclopedia Catalana, S.A. «Història Natural dels Països Catalans». Vol. 7. Barcelona, 1984.
- HIJAR, R. «Els arbres del nostre paisatge». Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Col. «Llibre de motxilla», n.º 6. Barcelona, 1978.
- HUMPRIES, C.J., «Guía de campo de los árboles de España y de Europa». Ed. Omega. Barcelona, 1982.
- MASCLANS, F. «Guia per a conèixer els arbres». Ed. Montblanc-C.E.C. Barcelona, 1981.
- PASCUAL, R. «Guia dels arbres dels Països Catalans». Ed. Kapel, S.A. Col. «Conèixer la natura», n.º 1. Barcelona.
- PHILLIPS, R. «Los árboles». Ed. Blume. Barcelona, 1985.
- VINYETA, R. «Els arbres monumentals de Catalunya». Ed. Celblau, Torelló, 1981.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. «Costumari català. Usos i costums del bon pagès sobre boscos i arbredes». Ed. del Cotal. Barcelona.

ÍNDEX DELS ARBRES

Ordre alfabètic

ARBRE	N.º CARTA
<i>Ailant</i>	61
<i>Aladern</i>	89
<i>Aladern fals</i>	121
<i>Àlber</i>	69
<i>Alzina</i>	90
<i>Aranyoner</i>	138
<i>Arboç</i>	129
<i>Arç blanc</i>	65
<i>Auró blanc</i>	45
<i>Auró negre</i>	41
<i>Avellaner</i>	109
<i>Avet</i>	31
<i>Bedoll</i>	93
<i>Blada</i>	43
<i>Boix</i>	77
<i>Càdec</i>	28
<i>Castanyer</i>	123
<i>Cirerer</i>	125
<i>Erable</i>	46
<i>Eucaliptus</i>	79
<i>Faig</i>	84
<i>Figuera</i>	38
<i>Freixe de fulla gran</i>	50
<i>Freixe de fulla petita</i>	51
<i>Garric (Coscoll)</i>	115
<i>Garrofer</i>	54

Gatell	85
Gatsaule	82
Ginebró	29
Grèvol	113
Lledoner	35
Llentiscle (Mata)	55
Llorer	87
Margalló	2
Moixera	141
Moixera de guilla	59
Moixera de pastor	72
Olivera (Ullastre)	76
Om	99
Oma	119
Perera	105
Pinassa	23
Pinastre	22
Pi bord (Pi blanc)	20
Pi insigne	25
Pi negre	18
Pi pinyer	14
Pi roig (Rajolet)	17
Plàtan	39
Pollancre	94
Pomera	110
Robínia (Alcàcia)	62
Roure	67
Salze	134
Savina	7
Server	58
Surera	4

Tamariu africà	10
Tamariu gàl·lic	9
Teix	32
Til·ler de fulla gran	101
Til·ler de fulla petita	102
Trèmol	71
Vern	107
Vimetera	133

ÍNDEX DELS ARBRES

Ordre d'aparició

ARBRE	NÚM. CARTA
Margalló	2
Suro	4
Savina	7
Tamariu gàl·lic	9
Tamariu africà	10
Pi pinyer	14
Pi roig (Rajolet)	17
Pi negre	18
Pi bord (Pi blanc)	20
Pinastre	22
Pinassa	23
Pi insigne	25
Càdec	28
Ginebró	29
Avet	31
Teix	32

<i>Lledoner</i>	35
<i>Figuera</i>	38
<i>Plàtan</i>	39
<i>Auró negre</i>	41
<i>Blada</i>	43
<i>Auró blanc</i>	45
<i>Erable</i>	46
<i>Freixe de fulla gran</i>	50
<i>Freixe de fulla petita</i>	51
<i>Garrofer</i>	54
<i>Llentiscle (Mata)</i>	55
<i>Server</i>	58
<i>Moixera de guilla</i>	59
<i>Ailant</i>	61
<i>Robinia (Acàcia)</i>	62
<i>Arç blanc</i>	65
<i>Roure</i>	67
<i>Àlber</i>	69
<i>Trèmol</i>	71
<i>Moixera de pastor</i>	72
<i>Olivera (Ullastre)</i>	76
<i>Boix</i>	77
<i>Eucaliptus</i>	79
<i>Gatsaule</i>	82
<i>Faig</i>	84
<i>Gatell</i>	85
<i>Llorer</i>	87
<i>Aladern</i>	89
<i>Alzina</i>	90
<i>Bedoll</i>	93
<i>Pollancre</i>	94

<i>Om</i>	99
<i>Til·ler de fulla gran</i>	101
<i>Til·ler de fulla petita</i>	102
<i>Perera</i>	105
<i>Vern</i>	107
<i>Avellaner</i>	109
<i>Pomera</i>	110
<i>Grèvol</i>	113
<i>Garric (Coscoll)</i>	115
<i>Oma</i>	119
<i>Aladern fals</i>	121
<i>Castanyer</i>	123
<i>Cirerer</i>	125
<i>Arboç</i>	129
<i>Vimetera</i>	133
<i>Salze</i>	134
<i>Aranyoner</i>	138
<i>Moixera</i>	141

D'ON VE CADA CARTA:

1 (comença)	30 (26)
2 (1)	31 (30)
3 (1)	32 (30)
4 (3)	33 (11)
5 (3)	34 (33)
6 (5)	35 (34, 117)
7 (6)	36 (34)
8 (6)	37 (36)
9 (8)	38 (37)
10 (8)	39 (37)
11 (5)	40 (36)
12 (11)	41 (40)
13 (12)	42 (40)
14 (13)	43 (42)
15 (13)	44 (42)
16 (15)	45 (44)
17 (16)	46 (44)
18 (16)	47 (33)
19 (15)	48 (47)
20 (19)	49 (48)
21 (19)	50 (49)
22 (21)	51 (49)
23 (21)	52 (48)
24 (12)	53 (52)
25 (24)	54 (53)
26 (24)	55 (53)
27 (26)	56 (52)
28 (27)	57 (56)
29 (27)	58 (57)

59 (57)	90 (88, 114, 130, 142)
60 (56)	91 (73)
61 (60)	92 (91)
62 (60)	93 (92)
63 (47)	94 (92)
64 (63)	95 (91)
65 (64)	96 (95)
66 (64)	97 (96)
67 (66)	98 (97)
68 (66)	99 (98, 118)
69 (68, 96, 126)	100 (98)
70 (68)	101 (100)
71 (70, 104)	102 (100)
72 (70)	103 (97)
73 (63)	104 (103)
74 (73)	105 (104, 145)
75 (74)	106 (103)
76 (75)	107 (106, 144)
77 (75)	108 (106)
78 (74)	109 (108)
79 (78)	110 (108, 145)
80 (78)	111 (95)
81 (80)	112 (111)
82 (81, 135)	113 (112)
83 (81)	114 (112)
84 (83)	115 (114)
85 (83, 135)	116 (111)
86 (80)	117 (116)
87 (86)	118 (117)
88 (86, 143)	119 (118)
89 (88)	120 (116)

121 (120)
122 (120)
123 (122)
124 (122)
125 (124)
126 (124)
127 (126)
128 (127)
129 (128)
130 (128)
131 (130)
132 (131)

133 (132)
134 (132)
135 (131)
136 (127)
137 (136)
138 (137)
139 (136)
140 (139)
141 (140)
142 (140)
143 (139)
144 (143)
145 (144)